

Juni 2010

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 72

21. årgang – juni 2010

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s**Oplag:** 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlem:**

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell (sup.)
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Søren Haslund-Christensen
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582

SWIFT-BIC: DABADKKK

IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Adresse: se under kasserer

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@pc.dk

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41

2500 Valby

tel: 3322 3728

fax: 3322 3726

email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama

Fuglebo 2

2000 Frederiksberg

tel: 3833 2106

email: njambu@hotmail.com

I Mongoliet:

dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:

150 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.

250 kr. for husstandsmedlemskab.

500 kr. for firmamedlemskab.

Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Efter mange forberedelser lykkedes det at få de første forsyninger af nødhjælp sendt af sted til de nødstedte nomadefamilier. Søndag den 28. marts blev 20 ton hø og foder sendt med lastbil til Mandalgobi, hovedbyen i Dundgobi. Inden afgang fra Ulaanbaatar blev der tid til at tage et billede af nødhjælpsaktivisterne Erka og Lene foran det til lejligheden fremstillede banner.

Foto: Bulgan Njama

Indhold

Hjælpen til de vejrligsramte nomader	3
Det er mongolsk, og anderledes!	6
At opretholde værdigheden	8
Bituu shul - »lukket« suppe	10
Filt fra Afghanistan, Iran og Mong.	11
Til Ulan Bator med fuld udrykning	12
100 km langs bredden	13
Tobindsværk om Chinggis Khan	14
I Chinggis Khans fodspor	15
Da mongolerne erobrede Danmark	16
Aktuelt	23
Status for zud-katastrofen	26
DMS nyt	27

Bulgan Njama og Lene Rishede leverer medicin til en repræsentant for de lokale myndigheder i Sainshand, Dornogobi.

Hjælpen til de vejrligsramte nomadefamilier

En lang, tør sommer i 2009 og en lang, iskold vinter i 2010 har medført, at de mongolske nomader indtil videre har mistet 7 millioner dyr. Prognoserne varsler over 10 millioner, inden tragedien er fuldendt.

Dansk Mongolsk Selskab og Mongolsk Dansk Selskab har i fællesskab søgt at hjælpe nomaderne. Vores indsats har selvfølgelig kun været som en dråbe i havet. Men der har været stor glæde og taknemmelighed der, hvor vi kom ud.

Første tur gik til Dundgobi – en tur på ca. 400 km. Lene og kompagnier var 2 dage om at få bakset den store lastbil og dens 20 tons hø og foder igennem til Mandalgobi, hovedstad i Dundgobi. Foder og hø er delt ud til nomadefamilierne.

Bulgan og Damost afholdt efterfølgende kursus i fortalervirksomhed i Mandalgobi og blev inviteret på Rådhuset, hvor der berettedes om fordelingen af hø og foder. Der var stor og hjertelig tak til Dansk Mongolsk og Mongolsk Dansk Selskab.

Næste tur gik til Dornogobi. Bulgan, Lene og Damost-folkene – igen på kursusafholdelse – tog toget til Sainshand, hovedstaden i Dornogobi. Vores lokale afdeling af NTS*) havde taget sig af indkøb til 200 nomadefamilier. En pakke til hver fa-

milie med 10 kilo mel, 6 kilo ris og 6 kilo gryn. Bulgan og Lene havde medbragt kasser med veterinærmedicin. Medicinen *Ivomec* gives mod forskellige snyltetre og skulle tillige bevirke, at dyrene kommer til kræfter. Medicinen rakte til 20.000 dyr og blev overgivet til de lokale, veterinært ansvarlige.

Vi har gjort det igen – givet de mongolske nomader en lille håndsrækning i en svær situation. Det blev til hø, foder, medicin og fødevarer for lige knap 70.000 kroner. Tak til Tove og Magnus for den ind-

ledende aktion ved hestekåringen i Herning Hallen, tak til Bulgan og Lene, til Erka og alle de andre aktiver fra Mongolsk Dansk Selskab og ikke mindst, tak til alle jer, der har bidraget med finansiering. ■

Leif F. Petersen

*) Socialt Partnerskab Netværk, som står for vores selvhjælpsgrupper i Dornogobi.

Fotografierne på dette opslag er taget på turen til Dundgobi i slutningen af marts 2010. Foto: Bulgan, Lene og NTS

2 dage til Dundgobi i alt slags vejr

Lastvognen med sine 20 tons foder og hø skulle manøvreres gennem isnende kulde, snestorm, sandstorm og mudder i ustandseligt skiftende vejrforhold, siger Lene Rishede. Det var godt, vi havde en tålmodig og stålsat chauffør, som aldrig gav op. Min tolk Erka var ikke af så mange engelske gloser. Men han kompenserede med hårdt arbejde, når lastvognen igen-igen skulle graves ud af mudder og huller.

Det var en pine, siger Lene, at vi ikke kunne dele lidt hø ud, når dyreflokkene omkring os desperate og radmagre søgte føde. Men vi havde ikke mulighed for at binde læsset op. Det var forfærdeligt at se de mange dyr, som alene og oftest bag en sten eller anden læ havde opgivet livet.

Det bliver svært for nomaderne med det voldsomme tab af dyr. Der har nok også været tale om overgræsning, siger Lene. Men det er ingen trøst for de fattige nomadefamilier, som skal klare fremtiden med en alt for lille dyreflok. Jeg håber, de holder fast ved deres kultur og ved kvaliteterne i deres nomadebrug. Det ville være forfærdeligt, hvis nomadernes levevis forsvandt fra stepperne.

LFP

Det er mongolsk, og det er anderledes!

Efter 6 måneder med mongolsk kultur og klima helt inde under huden samler nogle af hverdagens små finurligheder sig under hatten »meget mongolsk«. Det er mønstre, som går igen, og som kommer til syne i vejret, i trafikken og i supermarkedet. Alt sammen anderledes end det hjemmевante klima, en tur rundt i danske gader og stræder eller indkøb i Fakta.

Vinter som forår i Mongoliet. Begge årstider, som kan få en uvidende dansker med vane for lidt gråt vintersjap og milde forårstemperaturer til at klø sig forundret i hovedbunden. For herovre hersker ekstremer med sne og minus 40 grader i vintermånederne og sandstorm og kolde vindstød om foråret. Så jeg bukker mig dybt i støvet for den mongolske hårdførhed, for vejrforholdene her i landet er historien om det evigt ubarmhjertige vejr.

Fra at kunne mærke hver eneste fiber i mine bukser stikke som issyle mod mine stivfrosne lår, hver gang jeg tog et nyt skridt, er foråret nu endelig kommet. Og nok er de lange

uldne underbukser lagt på hylden og solbrillerne fundet frem. Men sidstnævnte er mere et værn mod hvirvlende sandstøv og smuds end for at skærme mod solens stærke stråler. Jeg ved ikke, hvor den kom fra – vinden – men pludselig en dag i februar var den der, og det føles om muligt koldere end den i forvejen bidende polarkulde. Dermed blev vinterens hårde jerngreb byttet ud med stiv kuling og voldsom vind i håret. Og selvom der ofte er sol fra en skyfri himmel, og Mongoliet i sandhed er *Land of Blue Sky*, så dagdrømmer jeg stadig om den dag, seriøse plusgrader gør den blå himmel følgeskab.

I trafikken er man aldrig helle

Mongolsk trafik og mongolske kørevaner er et kapitel for sig. Sat på spidsen, bliver man jaget vildt som fodgænger, og som passager priser man sig lykkelig for hver overlevet køretur.

Jeg har dog halvvejs vænnet mig til det faktum, at biler honker i hornet for fuld udblæsning og dernæst er ved at køre mig ned... på fortovet eller for den sags skyld for grønt lys i fodgængerfeltet!

En gylden tommelfingerregel er derfor, at jeg som fodgænger aldrig rigtig er helle. En regel som også gi-

ver god mening som passager. Udover de gamle bumlede russerveje, er der noget ved kørestilen, der giver antræk til opspilede øjne og en hægten sig fast til håndtaget i loftet, mens man ønsker at sikkerhedsselelen var en opfindelse, som var nået til Mongoliet: U-vendinger i multitrafikerede vejkryds, pludselige venstresving på tværs af den modsatkørende vejbane og tre rækker af biler på tosporede veje er helt normalt herovre.

Og alle bilister med respekt for sig selv dytter mindst hvert femte minut, fordi bilisten foran, fra siden eller bagved kører mindst lige så tovligt som dem selv. De dytter så meget, at selv politiet ikke er fritaget. Personligt synes jeg, det er meget friskt at dytte af ordensmagten, men i trafikken trumfer anarkiet.

Alternativ indkøbstur

Der er noget ved en tur i supermarkedet, som giver en helt unik oplevelse. For det første er der noget særpræget ved at handle ind på en tirsdag – eller rettere sagt den tirsdag i måneden, hvor regeringen går *all in* på at komme den stigende alkoholisme til livs. Med snore og tape, der afskærmer de mange hylder spiritus, kan de trængende hverken købe øl, vin eller andre alkoholiserede varer. Men så bliver det onsdag, og der er igen fri adgang for alle tørstige sjæle.

For det andet, så ved jeg ikke, om det er den perfektionistiske orden af varer i snorlige rækker, som bidrager til et alternativt indtryk ved et kig ned i køledisken. Men én ting er i hvert fald sikkert. Den samme ordenskultur som hærger på hylderne, er ikke at finde i køledisken.

I stedet for finthakket oksekød, sirligt udskårne *flank steaks* og fine røde bøffer på rad og række, ligger der en hel bunke gedehoveder, groft parterede køer og får og stritter i alle retninger. Det er simpelthen så ma-

kabert at se på, at jeg til stadighed bliver nødt til at gå en tur over i chokoladeafdelingen for at få optur på.

Så uden rigtig at være vegetar er jeg blevet det, eftersom døde gedehoveder suger al appetit væk, og jeg derudover ikke ligger inde med en sav i køkkenskuffen til at partere de store lunser kød. ■

Tekst og foto:

Louise Boo Jespersen

louiseboo@gmail.com

I Ger 71 kan du læse om Louises første 3 måneder i Mongoliet som nybagt journalistisk medarbejder ved Presseinstituttet.

At opretholde værdigheden

Hvordan håndterer man daglige påmindelser om fattigdom, uretfærdighed og omverdenens bekymrede eller skeptiske syn på ens status? Antropolog Ann Fenger Benwell har analyseret køn og migration i Mongoliet i sin ph.d., som hun forsvarede i december 2009.

Min engagement i Mongoliet startede i foråret 1994, hvor jeg som nyudklækket antropolog fik arbejde på et UNESCO fjernundervisningsprojekt i Gobi-ørkenen. 15.000 nomadekvinder skulle tilbydes undervisning i alt fra familieplanlægning over håndværkstraditioner til handelsøkonomi, alt dette i deres eget hjem af lokale lærere.

Gennem arbejdet stødte jeg på det, der ved første øjekast virkede som et utroligt egalitært samfundssystem. Gang på gang erfarede jeg dog, at virkeligheden var hierarkisk og kønsopdelt, hvor stærke og uafhængige kvinder gik langt for at imødekomme mænds, familiens og samfundets forventninger til kvinder som »en god kvinde« eller »en god kone«.

Det blev til 3 år i Mongoliet, hvorefter jeg tog til Danmark igen med min mongolske mand.

Efter 10 år tog vi tilbage på et længere ophold, denne gang i forskningsøjemed. Jeg skulle på feltarbejde og undersøge de arbejdsmæssige og personlige muligheder, som kvinder fra landet oplevede ved migration fra land til by. Det blev til ph.d.'en, »At opretholde værdigheden. Køn og kvindelighed i det postsocialistiske Mongoliet« (på engelsk).

Afhandlingen undersøger kønsroller i forandring med særligt fokus på, hvordan traditionelle opfat- telser af det at være »en god kvin-

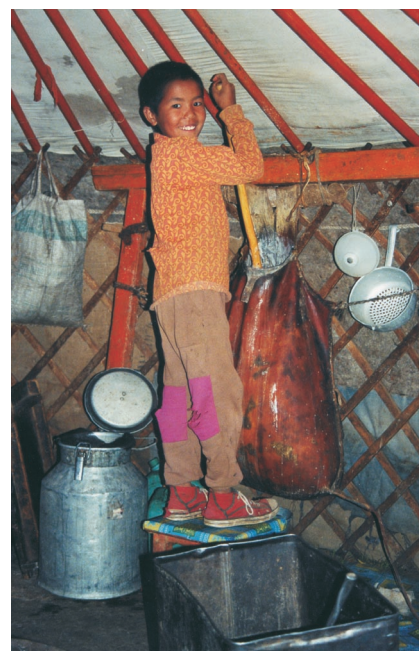

Nomade som måtte flytte til Ulaanbaatar i 2002, da næsten alle dyr døde på grund af 'zud' (isvinter).

de« bliver udfordret og genforhandlet i takt med, at social status og velstand ændres inden for konventionelle kønshierarkier i den patriarkalske familie.

Patriarker og staten sætter nu i mindre grad dagsorden for uddannelse, arbejde og bolig. De nye økonomiske og politiske muligheder i overgangssamfundets markedsøkonomi og demokrati viser sig at have særlige konsekvenser for den generation af mandlige og kvindelige

Dreng kærner 'airag', gæret hoppemælk, i Dundgobi, 1996.

Ann Benwell (til venstre) i arbejde for UNESCO med besøg hos nomadefamilie og lærer i uformel fjernundervisning. Dornogobi 1994.

Forårsfest. Hestene kan nu malkes, efter at fællene er vokset til. Dundgobi 1995.

Ann Fenger Benwell

- 2010 Projektforsker på SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd)
- 2009 Ph.d. i antropologi, Københavns Universitet
- 2005-2006 12 måneders feltarbejde i Mongoliet
- 2003 Museumsinspektør på Nationalmuseet
- 1998-2002 Projektleder i RCT
- 1994-1997 Associate Expert for UNESCO i Mongoliet
- 1993 Magister i antropologi, Københavns Universitet
- 1982 Student, Ribe Katedralskole

mongoler, der nu er sidst i 20'erne til midt i 40'erne. En del mænd får ikke uddannelse, men afviser nedværdigende jobs og hengiver sig til socialt samvær med ligesindede, hvori indgår et overdrevent alkoholforbrug, mens mange kvinder er blevet ansvarlige for at forsørge familien.

I denne ændringsproces forsøger kvinder at opretholde et billede af at være del af en traditionel kernefamilie baseret på ægteskab, børn og et mandligt familieoverhoved. Det-

te sker til trods for, at kvinder er de facto familieforsørgere eller en del af fragmenterede familier, når mænd migrerer og stifter nye familier i destinationslandet.

Jeg undersøger, hvordan mongolske kvinder forsøger at leve op til et idealbillede af kvindelighed ved at holde fast i en ramme af at være ydmyge og hårdtarbejdende hustruer og mødre, og jeg undersøger herunder betydningen af *yos* (traditionelle regler for handlemåder og opførsel) og den stærke indflydelse fra den tidligere socialistiske stat.

Efter at have forsvaret min afhandling fik jeg ansættelse på Københavns Universitet, hvor jeg formulerede en forskningsansøgning, der vil blive vurderet i løbet af 2010. Emnet for denne ansøgning var integration og politiske implikationer af nordkoreanske flygtninge i Mongoliet, et relativt nyt og endnu udforsket tema med mange menneskelige skæbner, der fortjener opmærksomhed.

I dag er jeg projektforsker på SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) og beskæftiger mig med projekter i dansk regi. Mit engagement er dog fortsat ved sociale forhold, forskning og Mongoliet, og jeg håber at kunne vende tilbage som konsulent eller forsker. ■

Tekst og foto:

Ann Fenger Benwell
ann.benwell@gmail.com

Ann blev valgt ind i bestyrelsen for Dansk Mongolsk Selskab ved generalforsamlingen i marts 2010. Artiklen er det sjette bidrag i forskerserien. De tidligere bidrag blev bragt i Ger 65:9 (Anna Portisch), Ger 66:24-25 (Mette M. High), Ger 68:10-11 (Lars Højer) Ger 69:11 (Morten Axel Pedersen) og Ger 70:10-11 (Rolf Gilberg).

Bituu shul - »lukket« suppe

Ingredienser: (2 personer)

Lidt dej
100 g hakket okse- eller lammekød
½ løg i tern
1-2 fed hvidløg
3-4 champignon i skiver
salt, peber
vand

Man skal også bruge en dampkoger og keramikopper eller små keramikskåle.

Buurma og Selenge

De tidligere opskrifter i serien blev bragt i Ger 60, 61, 64, 65, 68 og 70.

Tilberedning:

1. Lav dej af mel og vand. Del den i 2 stykker og rul dem til tynde skiver, så de kan dække skålene.
2. Tænd for dampkokeren.
3. Fordel kød, champignoner, løg, hvidløg, salt og peber i skålene og tilsæt vand, så det dækker kød og champignoner.
4. Dæk skålene med de rullede dejskiver, og når dampkokeren er klar, sæt skålene i dampkokeren og lad suppen dampe i 30 min.
5. Når suppen er klar, kan dejen (som dækker suppen) spises som tilbehør eller skåret i små stykker i suppen.

Udstilling:

Filt fra Afghanistan, Iran og Mongoliet

Silkeborg Museum viser i perioden 26. juni – 29. august 2010 en omfattende udstilling af etnografisk filt fra Afghanistan, Iran og Mongoliet. Nærmere oplysninger om åbningstider, rundvisninger m.m. kan ses på hjemmesiden www.silkeborgmuseum.dk.

Størsteparten af filtarbejderne består af tæpper i alle størrelser med en rig variation i både farver, mønstre og teknikker. Der vises også tredimensionale arbejder som kapper, hatte og tasker. Her ser man også enkelte tilfælde af den særlige egenskab ved filten, at den kan fremstilles ud i ét, dvs. uden søm.

De forskellige filtgenstande ligger sædvanligvis gemt væk i museernes magasiner og udstilles med mellemrum enkeltvis eller i mindre

grupper i forbindelse med præsentationer af livsformerne i et land eller et etnisk område.

Sommerens udstilling giver en enestående mulighed for at se vidt forskellige typer filt – omkring 60 i alt – samlet på tværs af landegrænser og etniske grupper.

Udstillingen er kommet i stand som en del af arrangementet **Filt-Event 2010**, der finder sted i sidste uge af juli i år i Silkeborg og er arrangeret af den danske filteforening *Grima*. Se mere herom på www.grima.dk. De udstillede genstande er venligst udlånt af *Moesgaard Museum*, Århus, *Nationalmuseet*, København og *Værkstedsmuseet*, Kerteminde.

Den mongolske del af udstillingen viser genstande fra *Nationalmuse-*

ets Haslund-Christensen-samling og fra *Moesgaard Museums* samling af quiltbroderede *shirdec*s (tæpper/sovemåtter) indkøbt i perioden 2001–08 af undertegnede.

På min rejse rundt i regionerne Khovd og Bayan Ölgii i 2008 blev jeg adskillige gange fortalt, at filtdøre og -beholdere var noget, man brugte for mange år siden, men at jeg muligvis kunne få sådanne at se på museerne. Det lykkedes dog at opspore og dokumentere et par siddepuder, som stadig var i brug.

De eneste håndbroderede filtgenstande, der med en god portion ihærdighed fra min tolks side stadig kunne opdrives, var *shirdec*s.

Udstillingen viser i alt 17 *shirdec*s fordelt på 8 etniske grupper: Dorvod (Durbet), Khalkh, Kasakh, Myangad (Minggad), Orankhai, Torgod (Torguterne), Tuva og Zakhchin (Tsagechin).

Navnene i parentes angiver stavemåden for de pågældende grupper i bogen *Zajagan* af Henning Haslund-Christensen. ■

Tekst og foto:
Lene Nielsen

Øverst ses en Zakhchin 'shirdec' med det såkaldte 'Coin-mønster', der traditionelt var forbeholdt adel og lamaer, fremstillet af Orolmaa, Manhan Sum, Khovd. Orolmaa, som ses her, har i alt fremstillet 20-25 'shirdec's til sig selv og til bryllupper i familien. Alle teknikker og mønstre har hun lært af sin mor.

Til Ulan Bator med fuld udrykning

Mongol Rally er et årligt arrangement, der har eksisteret siden 2005. Siden da er arrangementet vokset betragteligt, og der deltager nu 500 hold fra hele verden.

Mongol Rally går ud på at køre et køretøj fra London til Ulan Bator, donere køretøjet til velgørenhed og samle så mange penge ind som muligt til velgørende organisationer i Mongoliet. For os deltagere bliver det et uforglemmeligt eventyr og forhåbentlig en masse spændende oplevelser på den lange køretur.

Christina Noble Children's Foundation er velgørhedsorganisationen, vi har valgt at støtte og samle penge ind til. CNCF er en mindre international organisation, som opererer i Vietnam og Mongoliet. I Mongoliet fokuserer CNCF på at hjælpe udsatte børn ved at give dem en tryk tilværelse i en speciel opført landsby kaldet *Ger Village* nær Ulan Bator. I landsbyen tilby-

des udsatte børn undervisning og en tryk hverdag sammen med pædagoger og frivillige hjælpere.

Hjælp til planlægning

Planlægningen af turen er meget tidskrævende, da der er utrolig mange ting, der skal gå op i en højere enhed, for at det hele skal lykkes. Heldigvis får vi hjælp af arrangørerne til at anskaffe os de mest besværlige visa til lande, der ikke har ambassader her i Danmark.

Vi håber at kunne fylde vores ambulance med legetøj og andre godgørende ting, som vi vil overdrage til landsbyen, når vi når vores destination.

Da ingen af os har erfaringer som mekaniker, håber vi at kunne nå at få et lynkursus, så vi i det mindste kan skifte dæk og hælde vand på motoren.

Ambulancen vil blive overdraget til det mongolske sundhedsvæsen,

når vi når målstregen i Ulan Bator, og den vil forhåbentlig kunne hjælpe i mange år fremover.

Syd om Det Kaspiske Hav

Ruten til Mongoliet har vi planlagt ud fra at få en problemfri, men alligevel spændende tur med mange oplevelser. Vi har valgt at tage den såkaldte »syd-rute«, der går syd om Det Kaspiske Hav. På den måde undgår vi den kasakhstanske ørken, den formentlig lange, kedelige tur igennem Rusland og lange ventetider på at komme med færgen over Det Kaspiske Hav.

Det endelige kilometertal, som vi skal tilbagelægge, inden vi når Ulan Bator, er svært at forudsige, men et realistisk gæt er 15.000 km. Vi regner med at være i Ulan Bator den 28. august, og derfor skal vi tilbagelægge omkring 500 km om dagen.

Følg turen på nettet

Følg med i projektet via hjemmesiden www.mongolrally2010.dk, som vil blive opdateret med nyheder, til vi når Ulan Bator med vores ambulance, som vi har givet navnet »Sofi«. Når vi engang er kommet hjem igen, håber vi at have en masse spændende historier at fortælle.

Vi er naturligvis interesseret i hjælp og støtte til vores projekt, og hvis I mener, I kan bidrage med noget til turen, er I velkomne til at tage kontakt til os. Alle henvendelser bedes gå til soehund@gmail.com. ■

Kim Slot

16 grænseovergange, adskillige bjergpas og ørkenetaper venter ekspeditionsdeltagere, når de til sommer kører en Falck-ambulance til Mongoliet. Falck har været så behjælpelig at donere en ambulance til årets 'Mongol Rally'. Ambulancen, der er en Mercedes 312D, har godt 616.000 km på CV'et og har opereret i Nordjyllands Amt. Den er i stort set perfekt stand og indeholder bære, bærestol og andet originalt udstyr. Deltagerne på turen er civilingeniør Kim Slot, pædagog Jesper Sølund Hansen og salgselev Sisse Juul Poulsen.

100 km langs bredden af Khövsgöl

For 12. gang mødes vandrere og løbere ved bredden af den fjerntliggende og uberørte sø i den nordligste del af Mongoliet for at deltage i årets *Mongolia Sunrise to Sunset*. Deltagerne kan vælge mellem maratondistancen 42 km eller en »ultramaraton« på 100 km.

Der er tale om et non-profit arrangement, som dels skal give deltagerne en unik naturoplevelse, dels medvirke til at bevare Khövsgöl-nationalparkens natur og kultur. Det sker bl.a. ved at støtte parkens udvikling på en bæredygtig måde og at sikre lokalbefolkningens kulturelle identitet.

Ifølge arrangørerne anvendes hele overskuddet fra løbet til at udbygge parkens infrastruktur og til at udvikle innovative løsninger på dens helt særlige udfordringer. Et af de mest presserende aktuelle behov er at få løst problemet med de store mængder affald, som den lokale mongolske turisme genererer.

I 2001 donerede projektet en lastbil til indsamling af affald, og siden 2002 har man gennemført et uddannelsesprogram til affaldshåndtering, som nu bliver udbredt til hele Mongoliet med støtte fra det mongolske natur- og miljøministerium.

Blandt arrangørerne er Steen Holck, medlem af Dansk Mongolsk Selskab siden 2008. Han præsenterer sig som en »international nomade«, som helt fra barnsben måtte flytte fra sted til sted i hælene på sine udstationerede FN-forældre. Steen er nu hotelvært med base i Zürich.

Løbet afvikles i perioden 17. til 24. juli og kan kombineres med en ekstra uges ophold ved søen i Toilogt-lejren eller på hesteryg i bjergene bag søen. Flere oplysninger om arrangementet fås på hjemmesiden www.ms2s.org.

Khövsgöl nuur ligger i den nordvestlige del af Mongoliet nær grænsen til Rusland. Søen ligger i en højde af 1.645 moh., den er 136 km lang og 262 m dyb. Målt i volumen er det den næststørste ferskvandssø i Asien.

Dens afvandingsområde er relativt lille, og den har kun små bifloder. Den er forbundet med Baikal-søen via floderne Egiin Gol og Selenge.

Søen er omgivet af flere bjergkæder. Det højeste bjerg er Bürenkhan / Mönkh Saridag (3.492 m), hvis højeste punkt ligger nord for søen præcis på den mongolsk-russiske grænse.

Søens overflade er helt tilfrossen om vinteren. Isen er stærk nok til at bære tunge lastbiler, så at transporterne tidligere skød genveje over søen om vinteren. Denne praksis er i dag forbudt på grund af faren for forurening med olie fra bilerne. Det anslås, at 30-40 biler gennem årene er gået til bunds i søen.

Wikipedia

Tobindsværk om Chinggis Khan

I sin søgen efter den autentiske baggrund for sagaen om Temujin rejste den amerikanske forfatter Tom Shanley mere end 4.500 km gennem Mongoliet ledsaget af mongolske akademikere fra 'Chinggis Khaan University' i Ulaanbaatar.

Hvad enten han sender mig i il-
den eller i havet, vil jeg drage
af sted. Jeg gør det for hans skyld.
Sådan sagde soldaterne om Ching-
gis Khan, en mand der fra udstødelse
og slaveri rejste sig og erobrede
verden. Dette er historien om ham.

I samme ånd som *Shogun* –
James Clavells historiske roman om
det feudale Japan – fortæller bogen
eventyret om Temujin, den mongol-
ske outsider, som fjernede alle, der
stod ham i vejen for at blive Ching-
gis Khan, grundlæggeren af det
største imperium i verdenshistorien
– næsten seks gange større end
Romerriget.

I første bind fortælles om hans
vej til magten og grundlæggelsen af
det mongolske imperium. I 1167 er
Østasien domineret af tre magtfulde
imperier. Jurchenerne, der var
trængt ind fra Manchuriets vind-
omsuste sletter, havde kontrolleret
det nordlige Kina i mere end ét år-

hundrede, mens det kinesiske Sung-
dynasti regerede i det sydlige Kina.
Mod vest havde det tibetanske im-
perium Xi Xia behersket området
syd for Gobi og vest for Den Gule
Flod i mere end 100 år.

En mongolsk nation eksisterer
endnu ikke, og et antal splittede
mongolske stammer, hvis indbyrdes
rivalisering konstant får næring af
de manipulerende jurchener, lever i
et lille område sydvest for Baikal-
søen. Født som søn af en mongolsk
stammehøvding og forrådt af svige-
fulde slægtninge finder den 10-åri-
ge Temujin sig henvist til et liv i
udstødelse og fattigdom. Forpligtet
af traditionens adelsmærke og stor-
hed tjener hans loyalitet og trovær-
dighed som ledestjerne for dem, der
lider under tidernes ugunst. Börte,
hans barndoms kærlighed, bliver
hans hustru og nærmeste rådgiver,
da han samler en lille gruppe mænd
omkring sig, mænd af jævn her-

komst. De drages af den karismati-
ske unge mand og bliver hos ham
resten af livet som de største hær-
førere, verden endnu har set.

I andet bind fortsætter historien.
Steppen er omsider forenet under
hans regime. Chinggis vender op-
mærksomheden mod den ydre ver-
den.

I de forløbne 800 år er vores kol-
lektive erindring om Chinggis Khan
reduceret til en grotesk karikatur af
en arketypisk despot. Som sine lige-
mænd i den tids brutale verden kun-
ne han være særdeles grusom. Men
til forskel fra mange andre var han
også i stand til at udføre ekstraordi-
nært gode gerninger.

Værket kan købes gennem inter-
netportalen www.amazon.com. Se
også bogens hjemmeside
www.heavensfavorite.com. ■

The Mongol Messenger
02(914):11 – 14.01.09

I Chinggis Khans fodspor

Sønt jeg har skrevet rigtig mange bøger om højteknologi (computerdesign) gennem de sidste 20 år, har jeg altid haft en forkærlighed for den solidt funderede historiske roman – bøger som flytter læseren til et andet sted og en anden tid. En god historisk roman formidler ikke kun præcise billeder af historiske begivenheder, men tilstræber at puste liv i bogens persongalleri, sætte kød på skeletterne og forstå, hvorfor de handlede som de gjorde i datiden og under de givne omstændigheder.

I december 2004 gav jeg mig i kast med at skrive netop sådan en bog. Det var opfyldelsen af en livslang drøm, der skulle vise sig at blive en lystbetonet og inspirerende beskæftigelse. Hvad angår mit valg af emne – Chinggis Khan, Mongoliets Far – viste mine første undersøgelser, at det ville blive en langt mere kompleks og inspirerende historie end den om den »blødtørstige barbar«, som kendes af det meste af verden.

Jeg må dog indrømme, at jeg i begyndelsen forventede at blive bekræftet i mine egne, tilsvarende forudfattede meninger. Mange måneders intensiv forskningsindsats afslørede imidlertid en helt anden virkelighed: en storslået fortælling om Temujin, en mand der rejste sig fra slaveri og udstødelse for at grundlægge et imperium næsten seks gange større end Romerriget. En mand der skabte lovgivningsmæssige rammer om fri handel, kvinder og børns rettigheder, trosfrihed, forfremmelse efter fortjeneste og – til forskel fra praktisk talt alle andre herskere på den tid – love der gjaldt for alle inklusive ham selv.

Selv om der udkom andre bøger og film om Chinggis Khan, mens jeg skrev bogen, er der ingen, der efter min mening fortæller den rigtige historie baseret på de historiske kilder.

I løbet af min research opdagede jeg, at jeg havde spørgsmål, jeg ikke kunne få besvaret via de almindeligt

tilgængelige kilder. Den amerikanske ambassade anbefalede mig at tage kontakt til Kh. Lkhagvasuren, grundlægger og direktør for *Chinggis Khaan University* i Ulaanbaatar. Efter at han i flere måneder velvilligt havde svaret på mine spørgsmål, insisterede han på, at jeg skulle komme til Mongoliet, hvor han ville arrangere en rejse til de steder, Temujin havde tilbragt de første år af sit liv. I efteråret 2005 rejste jeg rundt med ham i 3 uger.

Jeg fik mange venner under min rejse tusinder af kilometer i Temujins fodspor. Min tilknytning til ham og Mongoliet for 800 år siden blev stadig stærkere og nåede et højdepunkt, da jeg vandrede fra dalbunden til toppen af Burkhan Khaldun, bjerget som Temujin holdt helligt i hele sit liv.

Efter 3½ år opdagede jeg, at jeg faktisk havde skrevet to bøger. Den første, *Ascent: The Rise of Chinggis Khan*, dækker perioden fra før fødslen indtil Temujin udnævnes til Chinggis Khan, mens den anden bog, *Dominion: Dawn of the Mongol Empire*, dækker resten af hans liv. Tilsammen dækker de to bøger hele historien, som jeg har valgt at kalde *Heaven's Favorite*.

Sitet www.heavensfavorite.com er oprettet for at understøtte bogværket. Det indeholder et fotogalleri fra mine rejser, detaljerede kort over Temujins rejser, en komplet fortegnelse over romanværkets persongalleri og en liste over alle de geografiske lokaliteter (med angivelse af længde- og breddegrad), der er nævnt i bøgerne. ■

Tom Shanley
The Mongol Messenger
 05(917):9 – 04.02.09

Da mongolerne erobrede Danmark

Hvad nu hvis mongolerne ikke var taget hjem efter det sejrriige slag ved Liegnitz i Polen den 9. april 1241? Kurt Villads Jensen leverer et tankevækkende eksempel på kontrafaktisk historieskrivning.

Ögödei Khan 1187-1241

Det regnede stadigvæk, som det havde gjort i ugevis. Tunge, sorte skyer drev dovent over de endeløse polske skove og havde langsomt gennemvædet jorden. Det var ved at blive varmt nu i begyndelsen af april, og frøene var rede til at spire og vokse og overskygge hinanden. Nogle ville slå rod og leve, andre dø. Det var tidligt om morgenen den 9. april 1241. Hertug Henrik havde været til messe og knælet og holdt sine hænder frem for sig, udstrakte og samlede i vasallens ydmyge gestus, mens hans hofpræst havde lagt Herrens legeme på hans tunge. Han havde skriftet sine synder og kunne nu regne med Guds hjælp i kampen mod Guds fjender, undergangsfolket.

For længe siden var verden blevet reddet fra den totale ødelæggelse af den store hærfører Alexander. Han havde slået Gog og Magog og deres barbariske rytterhære og fordrevet dem til de øde områder bag bjergene i øst og lukket dem inde bag en gigantisk jernport. Halvandet tusind år var gået siden da, og alle havde følt sig sikre. Men nu var jernporten sprængt. En hollandsk tiggermunk var rejst gennem den på sine bare fødder og ud i ødemarken

og havde fortalt om de skrækkelige folk, han havde truffet. Biskop Peder fra Rusland var flygtet til Frankrig og havde berettet om rytterfolket, der drak blod af døde dyr og spiste mennesker, dog ikke rå, men stegte. Og pludselig var de kommet skyllende ind over de kristne lande. De havde uden besvær knust det stærke ungarske rige og jagtet kong Bela rundt på hele Balkan. Og nu var de rykket helt ind i hertugdømmet Schlesien.

Henrik løftede armene, så pagan kunne binde læderremmene på armpanseret. Så tog han panservanterne på og steg op på Fortune. Det var en prægtig hingst, der havde været ekstremt dyr, men som gav beundrende blikke fra både hertuger og grever. Og selv med Henriks tunge udrustning på ryggen dansede den ubesværet, sidelæns og baglæns, og når den kom i fart fremad, blev selv den største modstander kastet til siden eller redet ned. Han satte hjelmen med de vajende vesselhorn og påfuglefjerene på hovedet. Hele hæren hyldede ham, svang sværdene og spyddene og slog på skjoldene. Næsten hele borgens besætning var med og de fleste af hans undervasaller og deres mænd. Naboer var

kommet fra nær og fjern for at støtte Henrik mod djævlene. Og så var der ridderne fra den Tyske Orden. Det var elitesoldater, toptrænede fra kampe i Mellemøsten, med den nyeste udrustning, og de stod under både pavens og den hellige Moders beskyttelse.

Langsomt satte den store hær sig i bevægelse gennem skovtykningen og ud på den åbne slette. Så satte de farten op, hurtigere og hurtigere. Alle var ivrige for at komme først og vinde hæder. Da de nærmede sig bakkedraget, begyndte råbene at lyde. Henrik red forrest og råbte på sin skytshelgen Lazarus og tænkte på, hvordan Jesus havde opvakt ham fra de døde. Nogle af hans folk råbte på Jakob, maurerdræberen, som havde hjulpet de spanske riddere trediver år tidligere. De tyske riddere råbte »Maria, Maria«, mens de sænkede deres lanser. Angrebet på mongolerne var begyndt.

På bakken sad khan Qaidu på sin feltstol i sin store filtkofte, som regnen skyllende ned ad uden at trænge igennem. Han var tung i hovedet og ærgrede sig. Ærgrede sig over den sorte himmel, ærgrede sig over, at han ikke kunne fortsætte nattens drikkeri fra morgenstunden af, men

Slaget ved Liegnitz 1241, gengivet fra 'Sagnet om Sankt Hedvig', et illumineret manuskript fra 1300-tallet.

mest ærgrede han sig over det unødvendige slag. Række efter række sad hans mænd afventende på de små, stridhårede ponyer, som nu havde båret dem mange tusinde kilometer over gold steppe og græsland. I baggrunden drev et større kontingent rundt og belavede sig på blot at se til. Det var skarpskytterne med limbuer af horn. De kunne alligevel ikke bruges i regnvejr. Men der var masser af andre bueskytter og hurtige ryttere med lanser og sværd. Med en sådan hær var slaget afgjort på forhånd og sejren sikker. Alligevel ville mange af mændene dø til ingen nytte. De ville blive til falke og stige op, op over skyerne gennem den blå himmel til det store træ, hvor de skulle sidde som fjertotter sammen med dem, der endnu ikke var født.

Jorden gungrede under de tungt pansrede ryttere. Terrænet begyndte nu at stige ganske svagt, og Qaidu løftede sin højre ar. Et signalflag røg op, og hele den lange front af mongoler begyndte at rykke frem. Et øjeblik gik, Qaidu hævede armen igen, et nyt signalflag, og alle rytterne i midten vendte hestene på stedet og sprængte tilbage, op ad bakken. De to yderfløje fortsatte, veg til siden og overdængede de kristne ridere med pile og spyd og sten. De pansrede ryttere begyndte at vige, nogle forsøgte at angribe mod siden. Qaidu gav signal igen, nu hævede alle hundredførerne og tusindførerne deres skjoldmærker med yakoksehalerne, og på én gang angreb alle mongolerne direkte mod fjenden, mens de råbte »ura, ura« – »dræb ham«. Deres krigsråb gled senere ind i de europæiske sprog og blev til »hurra«.

På bakkerne

Efter mongolernes sejr ved Liegnitz blev Henriks hovedløse krop bundet til hesten, med hjelm på og holdt oppe af et træstativ, og derpå sendt hjem til hans borg i stille skridtgang. Det skrig, der rejste sig fra borgen, da man blev klar over Henriks tilstand, morede mongolerne meget. Sække med afskårne ører blev leveret i Qaidus telt, så han kunne holde regnskab med sejrns størrelse og rapportere videre til faderen, Batu, leder af hele den gyldne horde på stepperne, der så igen kunne rapportere videre til storkhanen Ögödei i Karakorum i Mongoliet. De første meddelelser var allerede afsendt med brevduer, en rytterpost var på vej også, men kun en beskeden en med en relativ kort meddelelse. Nok var det en sejr, men egentlig ikke noget særligt.

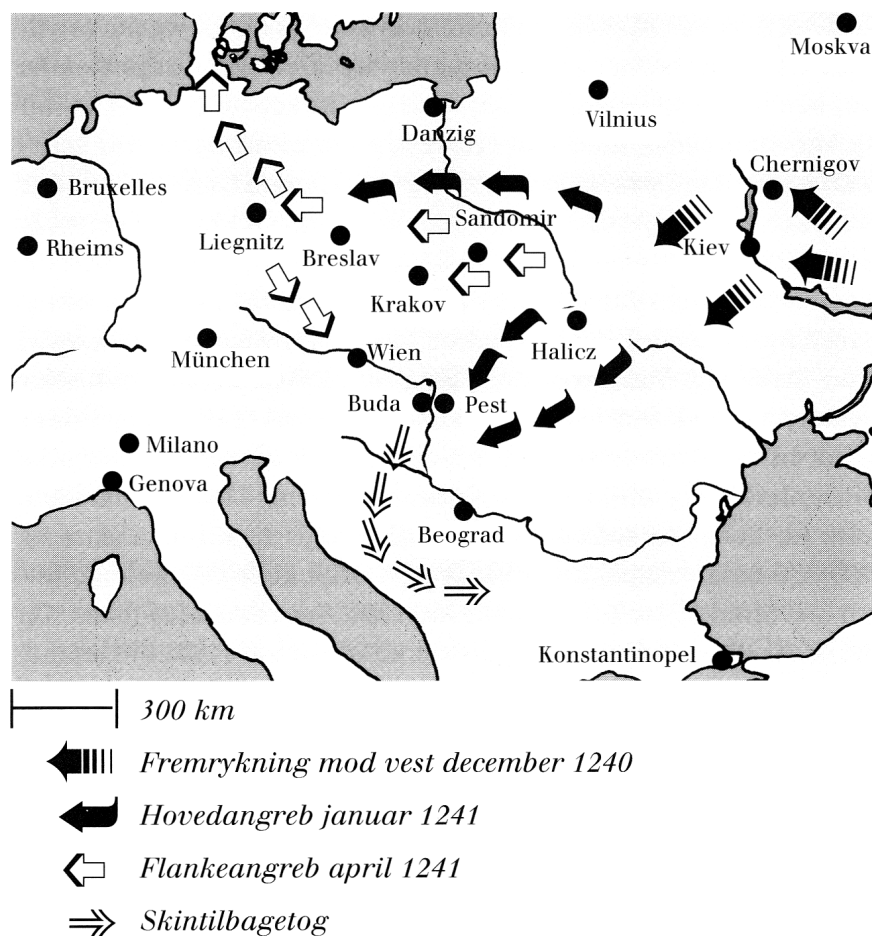
Qaidu installerede hertuginde blandt sine kvinder og citerede, sådan som man plejede at gøre ved sådanne anledninger, den store Djen-gis Khans ord: Det bedste er ikke vin, det er ikke heste, nej det er at besejre og dræbe sin fjende og tage hans kvinder, suge sødmen af deres

bryster og bruge deres mave som pude. Mens han gjorde det, samlede Qaidu spejdere oplysninger om na-boområderne. Der var nu kort til havet, hvis rigdomme havde skabt en perlerække af små byer med små tårne og lave mure, men med guld nok til at gøre dem interessante. Der var kort til store åbne græslands-kaber, som allerede blev brugt til hesteavl i stor stil. De grønne bakker lokkede. Der var kort sagt ingen grund til ikke at fortsætte, blev Qaidu enig med sig selv om efter at have rådført sig med sine generaler. Men netop som han skulle til at meddele sin beslutning, hørte han en hest i rasende fart, som standsede ved teltet. Der var en kort parlamentaren udenfor, og en udsending med yakoksehaler og guldpas fra både Batu og Karakorum og med alle værdighedstegn trådte ind. Han knælede, men høflighedsfraserne var få, før han meddelte, at storkhanen Ögödei var død. Alle Qaidus planer blev øjeblikkelig stillet i bero.

I Danmark voksede panikken dag for dag. Kong Valdemar var død, hvad der egentlig ikke var noget underligt i med hans alder og det liv, han havde ført. På krigsfærd

uafbrudt, i sadlen eller på skibsdæk i al slags vejr. Dertil år i den stinkende fangekælder i grev Henrik af Schwerins slot, usundt for legemet og nagende for sjælen at være fanget af sin egen vasal. En trøst havde det været, på en underlig bagvendt måde, at yndlingssønnen, den unge Valdemar, også var med i fangenskabets. Ham havde kongen håbet på og følt sig tryk ved at blive efterfulgt af. Da den unge Valdemar så blev dræbt ved et vådeskud under en jagt ti år før faderens død, havde kongens raseri været uden grænser, men også uden mål. Han havde befalet alle skovens træer fældet på Rønæs, hvor ulykken skete, men det var en stakket hævn for at have mistet sin yndlingssøn. Kongen kastede sig over administration og lovgivning med en rasende energi for at glemme, men det var underligt planløst. Han fik sammenflikket en lov for Jylland med mærkelige modstridende bestemmelser, som ingen spåede nogen lang levetid, og så døde han.

Begravelsen foregik i Ringsted. Erik kunne sørge åbenlyst ved sin fars grav, fordi han skulle efterfølge ham, mens Abel og Kristoffer blot surmulede. Alle var sønner af Bengerd, der havde været en underskøn portugiserinde, men også en troldkvinde, og som efter sigende gik igen under messerne. Der ville næppe komme fred under de tre, mente mange. Eriks regeringstid begyndte svært. Kort efter begravelsen indløb de første rygter om mongolernes sejr over Henrik af Schlesien, og derefter dukkede flere og flere øjenvidner op, halvt vanvittige af skræk og med rædselsfulde beskrivelser af de skrigende og ildelugtende djævlfolk. De, der nåede frem, var blevet forfulgt i hundredvis af kilometer og var undsluppet med nød og næppe, og mongolerne var lige i hælene på dem, påstod de. Det krigerfolk, som ingen kristen fyrste nogensinde havde vundet en

Kort over de mongolske horders fremmarch i Europa 1240-41. I vinteren 1240/1241 angreb den mongolske hovedhær nord om Dnieper og stødte frem til Halicz. Herfra deltes den i to grupper; en sydlig mod Ungarn og en nordlig mod Polen under ledelse af Qaidu. Efter sejren ved Liegnitz lod Qaidu en mindre del af sine tropper rykke sydpå for at støtte den anden flanke ved belejringen af Buda og Pest, mens hovedparten af hans tropper blev ført mod Danmark. (I virkeligheden nåede de mongolske horder aldrig længere end til Liegnitz.)

sejr over, var nu på vej mod Danmark.

Der var noget for den nye konge at tage fat på. Hans første handling var meget simpelt tænkt. Mongolerne havde heste, men ikke skibe, og derfor var det vigtigt at spærre overgangen over bælterne og så vidt muligt lukke Østersøen. Udsendinge blev sendt til hansestæderne med tilbud om fred og samarbejde med mongolerne, og alle danske skibe større end blot den mindste jolle fik kongelig befaling om at holde sig i havn, bevæbnet og rede. Så langt gik planen godt, men hurtigt viste de uheldige følger sig. Sund og bæl-

ter bugnede med sild, som ikke blev fisket. Og det, der alligevel blev fisket, blev ikke opkøbt af tyske købmænd, fordi de heller ikke turde sejle. Og intet blev sejlet til det store marked i England.

Handelskilder og købmandsorganisationer begyndte at klage deres nød til, og ikke mindst over, kong Erik. Det havde været bedre i Valdemars tid. Englænderne var fra gammel tid af mistroiske over for danskerne og talte nu åbenlyst om en dansk-mongolsk sammensværgelse med det formål at erobre England. Og oven i alt dette fik Erik underretning om, at Abel var i færd

med at lave en sammensværgelse og måske endda pønsede på at slå ham ihjel. Erik tænkte længe. Han overvejede alvorligt at tage på korstog til Jerusalem i nogle år og se, hvad det hele udviklede sig til. Men realistisk set ville han næppe få lov af paven til at tage så langt væk for at bekæmpe hedninge, når der var horder af mongoler i nærheden af Danmark. I ubehagelig nærhed. Han besluttede at snakke med ærkebiskoppen, Jakob Erlandsen, som havde gode forbindelser internationalt og en stor viden om mongolerne.

Shamanens død

Qaidu drog ind i Odense med pomp og pragt. Kong Erik var redet helt til Middelfart og havde kastet sig til jorden for at modtage ham. Bag Erik knælede hele følget af riddere i skinnende plader, hellige mænd i lange kjortler og tunge borgere i farvestrålende tøj. Qaidu havde drukket et solidt bæger vin sammen med Erik for at vise sin velvilje, og så gik det i langsom skridtgang gennem bløde og frodige bakker til byen, hvor alle stod på gaderne for at få et blik af det mærkelige folk, mens de klappede og jublede. Højtideligt fik Qaidu overrakt byens nøgler af borgmesteren, Hans Mule, og derpå fulgte en fest i fem dage. Drikkeriet var tæt, men Qaidus garde sørgede for, at der ikke skete nævneværdige ulykker.

Eriks tilbud om at overgive Danmark til mongolene var kommet på et afgørende tidspunkt. Betingelserne havde været yderst rimelige: Erik skulle fortsætte som konge under Qaidus beskyttelse, han skulle indsættes som mongolsk guvernør i Lübeck, Rostock, Stralsund og en række andre byer langs kysten, og han og alle indbyggerne i Danmark skulle fortsat have lov at praktisere kristendommen. Det sidste punkt havde, vist til både Eriks og Jakob Erlandsens store forbløffelse, blot

været en formssag for Qaidu, der allerede havde både kristne, muslimer, shamanister, buddhister og en enkelt daoist blandt sine rådgivere. Qaidu kunne få hestelandet Danmark uden at løfte en eneste yakoksehale til krig blot mod at sikre fred og ro i landet. Hans rapport om denne nye situation var blevet sendt med ekspresbud til Batu, der straks accepterede Qaidus forslag: Batu tog til Mongoliet og sikrede indflydelse på arvegangen efter storkhanen, mens Qaidu på trods af traditionens bud blev væk og i stedet tog Danmark i besiddelse.

Efter festen i Odense begyndte Qaidu at arbejde. Hans første overvejelse var af strategisk art. Skulle erobringerne fortsætte og i så fald hvorhen? Norge blev meget hurtigt opgivet som uinteressant med dets besværlige bjerge og uden nogle rigdomme. Sverige var heller ikke godt for en rytterhær på grund af dets uigennemtrængelige skove. England ville han egentlig heller ikke røre, men det viste sig at have en særlig symbolsk betydning for danskerne, så nogle år senere fik Erik lov at erobre det. Abel blev indsat som guvernør over England med titel af begh, men da han trods denne isolerede stilling alligevel kort tid efter fik slået Erik ihjel, lod den rasende Qaidu ham henrette ved at lade ham svøbe ind i tæpper og lade en smuk blanding af danske og mongolske heste ride hen over ham. Nok var Abel forræder og oprører og brodermorder, men kongeligt blod måtte ifølge traditionen ikke spildes på jorden. Det holdt Qaidu fast ved trods danskernes mærkelige og morbide interesse for blod, der viste sig i alt fra deres hang til blodpølse til deres uforståelige gudsdyrkelse.

Qaidu indførte et minimum af administrative reformer. To af hans betroede mongolske fosterbrødre blev faste medlemmer af kongens råd, og en lille gruppe mongolske

skatteforvaltere blev sat i spidsen for de danske kongelige ombudsmænd. Qaidu blev øverste appelinstans for landstingene, og hans gamle ven, Yü-shi Ling, fik øverste ansvar for kancelliet, både det kongelige og det ærkebiskoppelige i Lund, hvor persisk blev indført som administrationssprog på linje med latin. Derpå forsøgte Qaidu at sætte sig ind i danskernes skikke og forestillinger. Sproget havde han på forhånd opgivet at lære, men deres øl blev han en stor ynder af, selv om han fortsat opretholdt faste leverancer af store mængder af fransk og georgisk vin til eget forbrug. Store områder i Sønderjylland fik han lagt om fra korndyrkning til kreaturavl; danskerne spiste generelt for lidt kød.

Men det mærkeligste var alligevel deres religion. Qaidu besøgte deres kirker og så kister med knogler af døde konger og helte, og det kendte han udmærket andetsteds fra. Han så deres hellige træfigurer; de ældste og mest falmede mindede svagt om hans egne filtdukker med forfædrenes sjæle, som hang hjemme i hans telt. De nyeste træfigurer glimtede i guld og farver, og der blev stor begejstring i Odense, da Qaidu forærede St. Knuds kirke en kæmpestor figur i skinnende rød lak med mange arme og et væld af slanger. Nogle mente den forestillede en eller anden Shiva, de fleste at det var St. Mikael. Han overværede deres gudstjenester og hørte den mærkelige, bevægende, dybe og brummen- de sang. Han sikrede sig med forskellige og uafhængige tolke, at storkhanens og hans eget navn blev nævnt i bønnerne lige efter Guds. Men ingen af tolkene var i stand til at forklare ham, hvad der skete ved alteret hen imod slutningen af gudstjenesten. Han havde forhørt sig længe og indgående hos ærkebiskoppen, der gerne forklarede med stor iver, men ikke mere klart af den grund. Der gik et år, før Qaidu ende-

lig var sikker på, at han forstod det rigtigt: Præsterne forvandlede brød til kød og vin til blod, som de derpå drak.

Til Qaidus bemærkning om, at dette er fysisk umuligt, fik han en længere redegørelse for noget, som Jakob Erlandsen kaldte transsubstantiationslæren. En nestoriansk kristen præst, som Qaidu havde bragt med fra Beijing, mente at det var noget sludder og meget mere kompliceret end som så, men den danske ærkebiskop fortsatte med sit. Qaidu sagde derpå, langsomt og omhyggeligt, så han var sikker på, at tolken kunne oversætte det helt rigtigt, at enhver præst, som drak blod – det være sig gudeblod eller menneskeblod – ville blive henrettet øjeblikkeligt. Jakob Erlandsens øjne lyste op et kort øjeblik, og han mumlede noget om martyriets krone. Derpå skyndte han sig at sige, at blod og blod jo kan være så mange ting. Derefter opgav Qaidu at høre mere og overlod til ærkebiskoppen at diskutere videre med nestorianeren. Men om aftenen havde vinen en mærkelig smag, og Qaidu begyndte at grunde på, hvor farlige de danske hellige mænd egentlig var. Hvis de troede, de drak blod, hvad kunne de så ikke finde på?

Årene gik. Kong Erik var blevet afløst af Kristoffer, der blev efterfulgt af endnu en Erik, nemlig Glipping. Jakob Erlandsen døde og blev efterfulgt som ærkebiskop af Jens Grand, som Qaidu ikke fandt mere tillidsvækkende, selvom Grand faktisk havde lært sig et rimeligt mongolsk. Men det var småting. Qaidu var ved at blive ældre og belavede sig på at slappe af og blot nyde sin vin og sine kvinder og jagten på de små danske øer. Der var vildsvin og hjorte, og på en enkelt af dem endda aber. Der var fred i Danmark og i hele det mongolske Europa med en fælles ledet og veldisciplineret hær og endda nu også med dinaren som fælles mønt.

Alle Qaidus planer om et fredeligt otium blev dog pludselig kuld-kastet, da Erik Glipping en mørk og stormfuld nat blev dræbt i Finderup lade nær ved Viborg. Han var blevet stukket ned med 56 stik, heraf et under bælttestedet, hvilket tydede på en sammensværgelse af drabs-

Kalkmaleri fra omkring 1300 i Øksendrup kirke på Østfyn, fundet ved restaurering foråret 2001. Trods den dårlige stand, der skyldes fugt efter installering af centralvarmeanlæg i 1962, er billedet tydeligvis inspireret af Chao meng-fu (hofmaler i Beijing, død 1322). Tegnet betyder »evighed« og må altså være afslutningen på Fader-vor. Resten af inskriptionen er nu forsvundet. Øksendrup kirke er som så mange andre fynske kirker udsmykket af den såkaldte »Træskomaler«.

mænd. Et overgreb mod Erik Glipping, men endnu mere et overgreb mod hans herre, Qaidu. Hvem stod bag? Hvor mange var med? Var Danmark ved at rejse sig mod mongolerne og deres lydkonger? De næste tre uger blev intensive for Qaidu, der ikke fik sovet meget. Alle tænkelige og utænkelige personer og grupper blev afhørt af Qaidus betroede folk. Protester og påberåbelse af immunitet og krav om at føre sag i Rom blev brutalt afvist.

Efter to uger uden resultat begyndte mongolerne systematisk at henrette nedefra i de store, gamle danske slægter fra den yngste af, og

så kom tungerne på gled. På 21. dagen efter drabet var det opklaret. Hovedmand i sammensværgelsen var eshik'en Stig Andersen Hvide. Han havde haft støtte to steder fra: fra Norge – som han nu var flygtet til – og fra sin nære slægtning, ærkebiskop Jens Grand. Det sidste huede ikke Qaidu. Jens Grand blev straks smidt i Søborgs stinkende fangenhul, men han havde mange tilhængere. Og hans vilde forbandelser på latin og dansk, da mændene slæbte af med ham, havde gjort Qaidu bange, måtte han indrømme over for sig selv. Desuden havde hans folk fundet en bog om dødemaning, da de ransagede Jens Grands bolig efter fængslingen. Jens Grand havde drukket blod hver dag ved alteret, og nu havde han også villet drikke en konges blod. Men han var stadig en hellig mand og dermed urørlig.

Qaidu lukkede sig inde i sit telt og tænkte længe. Han hidkaldte alle sine religiøse rådgivere. Han fik taget varsler i furerne i brændte fåreskulderblade. Han fik indforskrevet en af de berømteste shamaner fra Sibirien, som dansede og trommede sig ind i trancen og red gennem teltets røgåbning op til det store træ og spurgte ånderne til råds. Men ingen kunne give Qaidu noget klart svar på, hvad han skulle gøre. Til sidst fik han nogle af de ældste mongoler til at fortælle ham historien igen om, hvad den store Djengis Khan havde gjort ved shamanen Teb Tängri, der havde sat sig op imod ham. Qaidu besluttede sig så til at gøre det samme. Næste morgen blev Jens Grand slæbt op fra fangenhullet, og for ikke at spilde hans blod blev hans ryg brækket over en stor sten i slotsgården i Søborg, og han blev smidt på møddingen. Qaidu isolerede sig den næste måned på toppen af Himmelbjerget, hvor han bad og ofrede til Köke Mönkä Tängri, til den Evige Blå Himmel, for at formilde den. Det var vinter

nu, men straffekrigen mod Norge blev sat i gang på trods af vejret.

I bjergene

Qaidu kedede sig. Krigen i Norge havde udviklet sig til en katastrofe og havde kostet titusinder af mongoler og danskere livet. Bjergene havde hindret ethvert regulært rytterslag, alle de dybe fjorde havde gjort transporten næsten umulig, og græsning til hestene var det ingen af, knap nok til de små norske får. Det havde taget over et år at erobre landet og ryge de sidste af Erik Glippings mordere ud og henrette dem, og der blev ved at være spredte oprør fra de norske bjerggrøvers side. Qaidu indså realistisk, at han var nødt til at blive i Norge i lang tid for at sikre roen, men han anede ikke, hvad han skulle lave der.

Han havde slået sit telt op ved en bjergsø i Jotunheimen, hvor han var nær himlen og frisk vand. De seneste mange nætter havde han ladet sig varme af norske kongedøtre, som havde begejstret ham meget. Deres lange lyse hår var som hestehaler, deres flade næser og brede ansigter var som køers, men øjnene var blå. Deres bryster var som mælkespændte hoppevyere, og Qaidu mindedes sin ungdoms bedrifter som hestetøv på de mongolske stepper. Men bortset fra kvinderne var der ikke meget at komme efter i Norge. Maden bestod mest af fisk, og øllet var så dårligt, at nordmændene brugte det i deres religiøse ceremonier til at hælde over de nyfødte børn. Qaidu havde prøvet flere gange at drikke sig en ordentlig rus til i norsk øl, men det var umuligt. Han blev blot oppustet og lad og kedede sig endnu mere.

For at få tiden til at gå begyndte Qaidu at udsperge kongedøtrene om nordmændene. Deres kongeslægt havde alenlange stamtavler og kunne føres helt tilbage til en Odin, som var kommet til Norge fra Asien

længe før Djengis Khan. Nogle havde været shamaner og kunnet forvandle sig til bjørne, og alle havde været vældige krigere og mestrede den krigskunst, som var mongolerne inderligt imod: de sejlede. Qaidu hørte beretninger om sejlads til jordens rand, til kolde lande med rygende varme kilder og ildspyende bjerge, til uendelige golde sneørkener. Alle disse steder havde der været bjerge, og nordmændene havde slået sig ned der og fortsat sejladsen, og de blåøjede kongedøtre forsikrede, at det var rigtigt nok. Norges konge havde stadig – indtil sin sørgelige død for nylig – haft kontakt til disse øer og lande ude i havet, som forsynede Norge med skind og med fisketænder så hårde og fine som elefantens.

Når man sejlede ud fra Norge, blev klimaet værre og værre med storme og kulde, jo længere væk man kom. Men det mærkelige var, at yderst ude, bag landet som altid er dækket af is, lå der igen et frodigt og varmt land. Det var så stort, at ingen havde set enden på det. Landets egne mennesker var ganske små, men der boede efterhånden en del nordmænd derovre. En kristen biskop havde været på besøg der for at døbe børnene og prøve at overbevise de små mennesker om kristendommens sandhed, men uden større held. Der havde også været flere norske riddere derovre, men ikke nok til at skabe nogen stor koloni. Alligevel blev nordmændene ved at sejle den lange vej til dette land, dels for at bringe deres tro ud til hele verden, og dels fordi dette land havde træ, som man skulle bruge på de kolde øer.

Alt dette lød interessant, men lidt eventyrligt og usandsynligt for Qaidu. Men de norske kongedøtre fortsatte med at prise det fjerne lands frodighed og fortalte, at som gamlestamentlige spejdere havde de første nordmænd bragt store drueklaser med tilbage fra landet. Der-

for havde det fået navnet Vinland. Qaidu smagte på det sure norske øl og begyndte at overveje.

Globaliseringen

Qaidus dansk-norsk-mongolske ekspedition til Vinland blev den første i en række, som hurtigt oprettede regelmæssig sejlads på det nye kontinent, der til minde om Qaidus trofaste danske vasal fik navnet Erika. Georgiske bønder organiserede snart en omfattende vinproduktion herovre, der forsynede Qaidus hof i Jotunheimen. Den mongolske levevis fra de asiatiske stepper kunne uden videre overføres til Erika, hvor Qaidus tropper bredte sig hurtigt og snart, til deres store forbløffelse, stødte på andre mongoler. Det var tropper fra Qaidus granonkel Kubilai Khan, kejser af Kina, som efter den vellykkede erobring af Japan var fortsat østpå. Erika blev inddelt i en række underkhanater, hvor der i de følgende årtier blev eksperimenteret med nye dyrkningsmetoder indført fra Europa og Kina og så småt også en egentlig industriel produktion.

Danmark blev kendetegnet ved en umådelig stabilitet under en række konger, der skiftevis hed Erik og Qaidu. Takket være den første Qaidus konsekvente politik i 1200-tallet blev den danske kongefamilie forskånet for to problemer, som ellers kunne have ødelagt landet: Arvekrav fra andre linjer af kongefamilien og stridigheder mellem konge og kirke. Henrettelsen af Abel og den meget sværere beslutning om også at henrette Jens Grand viste sig på længere sigt at være umådeligt gavnligt.

Europa blev ikke helt forskånet for krige mellem rivaliserende mongolske khaner, men de afgørende politiske og militære centre i Ungarn, Spanien og Danmark forblev enige og kunne tilsammen normalt hurtigt genoprette roen andre steder.

EN ANDEN HISTORIE

Ni alternative Danmarkshistorier

Redigeret af Rasmus Dahlberg
Aschehoug

Hvad nu hvis? ... eller kontrafaktisk historie - at forestille sig, hvad der kunne være sket, hvis historien var forløbet på en helt anden måde - har været bandlyst blandt professionelle historikere, men er nu ved at blive populært. Interessen viste sig først uden for det europæiske kontinent i USA og Storbritannien.

Inspireret af litteraturteorier og endda af fysikkens kaosteorier er flere historikere begyndt at mene, at udviklingen i sidste ende ikke kan forklares, men blot er en tilfældighed. Derfor kunne det hele ligeså godt have set helt anderledes ud.

I 2001 udkom den første bog på dansk om kontrafaktisk historie, *En anden historie*, på Aschehougs forlag, redigeret af historikeren Rasmus Dahlberg. Hvad var der sket, hvis skipper Clement havde vundet? Hvis Struensee ikke var blevet henrettet? Hvis København i 1848 var blevet ramt af en blodig revolution? Hvis Danmark var blevet en republik i 1920? Hvis vi havde sagt nej til EF i 1972? Ni historikere har skrevet bidragene, heraf udgør Kurt Villads Jensens bidrag bogens 1. kapitel.

I *Samvirke* 9/2001 bragtes en kortere version af artiklen, hvorfra rammeteksten er hentet.

Kurt Villads Jensen er leder af Center for Middelalderstudier ved Syddansk Universitet i Odense.

En vældig økonomisk ekspansion med industrialisering og innovationer fandt sted fra 1400-tallet, muligvis gjort af især fem faktorer: Fred og dermed fri handel hele jorden rundt, et veludbygget postsystem med ekspresryttere, fælles valuta, et fælles sprog i persisk og dertil religionsfrihed. Trods en vis ideologisk begrundet skepsis i begyndelsen blev udnyttelsen af fossilt brændstof voldsomt udbredt fra begyndelsen af 1600-tallet og førte til opfindelsen af de første forbrændingsmotorer, og i slutningen af 1700-tallet blev de første computere taget i anvendelse. Globalt set forblev Europa sammen med den nordlige del af Kina og senere Erika de store dynamiske centre, som takket være en stram politisk styring og standardiseringer kunne udvikle en global arbejdsdeling til gavn for alle.

Efterskrift

Det store slag ved Liegnitz fandt faktisk sted den 9. april 1241 og endte med en overbevisende mongolsk sejr over hertug Henrik. Europa lå åben for mongolerne, som derpå trak sig tilbage og ikke fulgte sejren op. Militært set er det underligt og forklares normalt på to måder. Den ene begrundelse er storkhanen, Ögödeis, død, men den indtraf først den 11. december, otte måneder senere. Den anden, sjældnere, forklaring er, at mongolerne ikke kunne rykke længere ind i Europa, fordi de så kom for langt væk fra græsstepperne, som var afgørende for deres heste. Det er heller ikke nogen særlig god forklaring, fordi mongolerne allerede var nået så langt som til Liegnitz og dermed havde ganske kort til de nordtyske og danske græsningsarealer. Mongolernes tilbagetrækning er uforklarlig og har givet anledning til flere forsøg på at skrive »hvad nu hvis de var fortsat.« Men det er vist aldrig gjort ud fra en dansk synsvin-

kel. Det kan der ellers være god grund til, fordi Danmark økologisk set var ideelt for mongolerne og på grund af Valdemar Sejrs død har stået i en vanskelig politisk situation. Og der var faktisk rygter i samtidens England om en dansk-mongolsk konspiration og danske skibe blev faktisk i havn i foråret 1241 på grund af frygt for et forestående mongolsk angreb på Danmark. Og så videre.

I det foregående er næsten alle detaljer taget ud af middelalderlige kilder, både beskrivelserne af mongolerne, deres umådeholdne drikkeri, deres filtdukker med forfædrenes sjæle, deres kvindeidealer, Djengis Khans udtalelser, men også Jens Grands dødemaning, transsubstantiationslæren, mordet i Finnerup Lade, nordmændenes døben i øl, den norske biskop i Vinland/Amerika. Og det danske »hurra« kommer måske af det tartariske ord »uramak«, i bydemåde »ura«, der betyder »at dræbe«. Fri fantasi er Eriks tilbud til mongolerne om at overtage Danmark og også Abels og Jens Grands henrettelse. Kubilai Khan forsøgte faktisk at erobre Japan i 1281, men hans mægtige kinesisk-mongolske angrebsflåde sank i havet mellem Kina og Japan, smadret af en kamikaze – »gudernes ånde« – en tyfon. Det er altså en ren tilfældighed, at Japan og dermed Amerika ikke blev mongolsk.

Fri fantasi er også påstanden om, at et stramt centralt styret samfund kunne have skabt økonomisk vækst og teknologisk udvikling hurtigere end et konkurrencepræget og krigende Europa. Fri fantasi er det endeligt, at herskeres tørst og kvinder skulle have nogen som helst indflydelse på historiens gang. Men hvad nu hvis?

Kurt Villads Jensen

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Vindmøllepark 23.12.09
Newcom Group har udarbejdet et projekt til en vindmøllepark. Anlægget, som skal opføres i Salhit-området nær Sergelen Sum, Töv Aimag, vil blive det første vindkraftværk med en kapacitet på 50 MW. Den producerede energi skal distribueres via det offentlige elnet.

Nye lokomotiver 23.12.09
Under statsminister S. Batbolds besøg hos Ulaanbaatar Jernbane sagde formanden, B. Otgondemberel, at mere end 80% af selskabets lokomotiver er forældede. Ifølge Otgondemberel er der behov for en øjeblikkelig opgradering af lokomotivparken. »Banens aktionærer – regeringerne i Mongoliet og Rusland – har besluttet at forøge jernbaneselskabets kapital med \$250 mio. Det vil gøre det muligt for os at modernisere vores lokomotivpark.«

Saxaul 30.12.09
Saxaul-træerne i Gobi er ved at blive udryddet på grund af tyverier i Khashaat-området. I de senere år har beredne tyve fra Zuunbayan og andre sum ødelagt saxaul-træerne. Der er oprettet en gruppe af lokale hyrder for at dæmme op for tyverierne. Gruppens leder er O. Bayanmonkh fra Sainshand Sum.

Toårig pige redder lillesøster ud af brændende ger

I en alder af 2 år og 8 måneder vandt Saranchimeg mongolernes hjerter ved at trække sin kun 8 måneder gamle lillesøster ud af flammerne.

Hyrden M. Buyanbat med sin lille heltemodige datter, den 2-årige B. Saranchimeg.

25. februar trak B. Saranchimeg sin lillesøster på 8 måneder ud af en brændende ger. Branden var opstået ved familiens TV. De to børn var alene hjemme.

M. Buyanbat, der er hyrde i Khankhongor Sum, Ömnögov Aimag, sagde til pressen: »Vi har tre døtre. Den ældste går i skole i sum-centret; derfor bliver Saranchimeg hjemme for at passe på sin lillesøster. Normalt låser vi døren, fyrer op i ovnen og tænder for fjernsynet. Men lige den dag lod min kone være med at låse døren, da hun tog ud for at vogte fårene. På det tidspunkt var jeg selv ude for at se til mine kameler, og da jeg iagttog min ger gennem kikkerten, var den omspændt af flammer.

Jeg var panikslagen, da jeg nåede tilbage, men min datter Saranchimeg sad med sin lillesøster

frysende i skødet 30 meter væk fra geren. Jeg var lykkelig over at finde mine døtre i live.« Lidt af Saranchimegs hår var brændt, mens hendes søster havde forbrændinger på 3,8% af kroppen.

Saranchimeg taler flydende og kunne fortælle sine forældre: »Pludselig begyndte fjernsynet at ryge og brænde, og snart var der ild i hele geren. Min søster hostede og skreg. Jeg fik trukket hende væk fra ilden ved at hale i hendes sweater.«

Saranchimeg holder ofte øje med sin lillesøster, når forældrene er ude. Hun skifter sin søster, dækker hende med et tæppe, når hun sover, og holder hende på afstand af ildstedet.

Organisationer og enkeltpersoner var ikke sene til at rose Saranchimeg for hendes omtanke og snarrådighed og yde familien bistand. Borgmesterkontoret i Khankhongor Sum donerede 200.000 tg. [ca. 900 kr.] til den lille piges lægebehandling; Ömnögov Aimag's borgmesterkontor og *Khan Bank* donerede hver 1 mio. tg., mens *Max Group* forærede familien en ger. Endvidere oprettedes en støttekonto, hvor alle kunne indbetale et bidrag.

B. Ooluun

The Mongol Messenger
12(977):3 – 26.03.10

60 år Mongoliet-Kina 08.01.10
Mongoliets ambassadør til Kina, Ts. Sukhbaatar, og den mongolske ambassade har udsendt bogen »60 års samarbejde« i anledning af 60-året for de diplomatiske forbindelser mellem Mongoliet og Kina. Bogen indeholder sjældne fotografier, dokumenter og erindringer fra personer, der har medvirket til udviklingen af de bilaterale relationer. Bogen, der skal fordeles til mere end 400 biblioteker, blev præsenteret ved en ceremoni i Børnebogs-paladset.

Afskaffelse af dødsstraf 22.01.10
Fra regeringer og internationale organisationer overalt i verden indløb i begyndelsen af året anerkendende ord til Mongoliets præsident, Ts. Elbegdorj, i anledning af dennes moratorium for dødsstraf og præsidentens fortsatte bestræbelser for at ændre landets lovgivning, så dødsstraffen helt afskaffes.

I en erklæring fra EU's nye »udenrigsminister« Catherine Ashton hed det: »Den europæiske Union hilser meddelelsen af 14. januar 2010 om et moratorium for anvendelsen af dødsstraf i Mongoliet velkommen. EU gratulerer den mongolske præsident, Den store Stats-Khural (parlamentet), den mongolske regering og det mongolske folk med denne vigtige beslutning. EU opfordrer Mongoliet til at forvandle alle eksisterende dødsdomme til livstidsdomme.«

Ifølge erklæringen er EU af den opfattelse, at afskaffelsen af dødsstraf yder et bidrag til større menneskelig værdighed og integritet. EU mener, at dødsstraf er en grusom og inhuman straf, som ikke afskrækker nogen fra at begå kriminalitet. EU håber, at det mongolske moratorium er det første skridt på vejen til helt at afskaffe dødsstraffen, hvilket vil opmuntre andre lande i regionen til at gøre det samme.

Mongolsk nutidskunst

En ny generation af unge kunstnere er på vej i Mongoliet. De nægter at være passive tilskuere til en forældet og konservativ tradition, der ikke formår at skabe individualitet og innovation. De talentfulde kunstnere ønsker at gå nye veje.

Selv om de to kunstnere B. Nandin-Erdene og Bu. Badral er på det rene med, at deres fælles udstilling »Fortabt styre« kan skabe rav i den, forsvarer de sig med, at moderne kunstnere må vise mod. Udstillingen, som er åben i perioden 7.-13. april i det mongolske kunstgalleri, sætte et særdeles kritisk fokus på magthaverne.

»Selv om vi lever i en verden med demokrati og frihed, tror jeg i realiteten ikke, at regeringen gør noget for befolkningens skyld«, siger Bu. Badral. »Værdien af den enkelte respekteres ikke i samfundet. Selv holder jeg meget af demokratiet som styreform og er selv meget demokratisk, men det fungerer ikke i virkeligheden. Mens nogle i samfundet bliver meget rige, bliver de fleste bare fattigere og fattigere.

»Selvfølgelig kan kunsten ikke forandre noget på en formiddag, men den kan bruges som et værktøj til at udstille problemerne for folk. For eksempel tror jeg, det er bedre at bruge kunst end at snakke om problemerne på TV. Kunst er en bro til menneskets sjæl.«

Hverken Bu. Badral eller B. Nandin-Erdene er fremmede over for kontroversiel kunst. Begge deltog i »Røg i hjernen« tidligere på året, en udstilling der

omhandlede et af Ulaanbaatars mest presserende problemer – den stærkt forurenede luft, der holder byen i et kvælertag om vinteren. Det var første gang en gruppe kunstnere havde fundet sammen for kollektivt at udstille deres kunst om et centralt emne.

»En masse mennesker var ikke klar over, hvor udviklet mongolsk kunst egentlig er«, siger B. Nandin-Erdene med henvisning til udstillingen.

Bu. Badral er enig: »De fleste mongoler opfatter kunst som skønhed, et værktøj til at udtrykke smukke ting«, siger han. »Realisme i kunsten er som oftest forbundet med den nomadiske livsstil, brugen af hesten, naturen osv. Men folk konfronteres ikke med tilværelsens reelle problemer. Kunst handler ikke kun om skønhed.«

»Nogle mennesker vil forlade vores udstilling med tomme hoveder og hjerter, men nogen af dem, tror jeg, vil komme ud med en større viden om deres eget ståsted«, siger Bu. Badral. »I dag står vores samfund over for en krig. En krig mod fattigdom og en krig mod grådighed og korruption. Almindelige mennesker er ofre i denne krig. Jeg håber også, at folk i ansvarsfulde stillinger vil komme og se udstillingen og få noget med hjem.«

»I disse år har vores samfund brug for lægehjælp. Jeg håber, at denne udstilling vil virke som medicin på samfundet.«

Alicia Kish

The Mongol Messenger
13(978):12 – 02.04.10

Tyrkermuseum 05.02.10

Regeringskabinettet har på sit møde den 3. februar besluttet at etablere et museum, *Khoshoo Tsaidam*, der får til opgave at bevare, studere og formidle de uvurderlige historiske genstande og fund, der har forbindelse til den tyrkiske historie og kultur på mongolsk område. Museet skal opføres i Orkhon-dalen i Khashaat Sum, Arkhangai Aimag.

Radisson-hotel i UB 26.02.10

Hotelkæden *The Rezidor Hotel Group* med hovedsæde i Bruxelles har annonceret sit første engagement i Mongoliet: *Radisson Blu Hotel, Ulaanbaatar*. Det skal efter planen åbne vinter 2011. »Vi er glade for at komme til Mongoliet, som er et fascinerende rejsemål og bliver det 61. land, hvor *Rezidor* er repræsenteret«, udtalte præsident og adm. direktør Kurt Ritter.

»Dette samarbejde vil være en fordel for begge selskaber og bringe et nyt klientel til Mongoliet«, tilføjede Jan Wigsten fra *Nomadic Journeys*, hotellets ejer.

Hotellet kommer til at ligge i hjertet af landets hovedstad i gåafstand fra Sukhbaatar-pladsen og Fredsavenuen. Hotellet vil rumme 175 værelser, 3 restauranter inkl. et Paulaner-mikrobryggeri, et *wellness center* og et næsten 500 m² stort konference- og mødeområde.

Sandstorm 26.03.10

Kraftige sand- og støvstorme fra Mongoliets Gobi-ørken ramte flere asiatiske lande. Ifølge eksperter forventes de at vare ved til juni måned. Beijing oplevede sin anden sandstorm den 22. marts, 2 dage efter at den første havde slået til i weekenden, hvor mere end 270 mio. mennesker i 16 provinser blev ramt. Støvstormene, som havde deres udspring i Mongoliets ørkenområder, kunne mærkes i Taiwan, Hongkong, Japan og Sydkorea.

Ambassadør på afskedsvisit

Den 20. april mødtes statsminister S. Batbold med Jeppe Tranholm-Mikkelsen, kongeriget Danmarks ambassadør til Mongoliet, som snart forlader sit embede. Statsministeren erklærede, at han så med tilfredshed på udviklingen af de traditionsrige forbindelser mellem Mongoliet og Danmark i hr. Tranholm-Mikkelsens embedsperiode, og han takkede ham for den assistance, Danmark yder Mongoliet gennem Danida-projektet.

Han kunne også fortælle, at han havde mødt den danske statsminister Lars Løkke Rasmussen ved *Boao Forum*, hvor de havde udvekslet synspunkter om de bi-

laterale forbindelser. Danmark lovede at give sin fulde støtte til at indføre europæiske standarder i Mongoliet. Statsminister S. Batbold sagde, at Mongoliet lægger stor vægt på at forstærke det bilaterale samarbejde inden for sektorerne landbrug, uddannelse, kultur og miljø.

På sin side kunne ambassadøren meddele, at Danmark støtter Mongoliets intention om at indføre europæiske standarder og gerne ser sig selv som Mongoliets »tredje nabo«.

The Mongol Messenger
16(981):2 – 23.04.10

Mongolian Traditions at a Glance

Fourth edition

NEW EDITION

Mongolian Traditions at a Glance, a pocket guidebook which every tourist should carry, is now available through the Mongol Messenger.

This fourth edition has chapters on traditions, respect for nature, lifestyle, traditional art, manners, medicine and national foods. The most popular and important chapter for foreigners is entitled

How Not to Offend Mongolians. This is an essential and fascinating text on what you should know, what to do - and what not to do!

At Tg3,900, it is available at The Mongol Messenger, ph (11) 325 512 or 266740, and reputable bookshops, or from monmessenger@magicnet.mn

Status for zud-katastrofen

I løbet af april forværredes forholdene alvorligt i ca. 80% af landet. 175 sum i 17 aimag blev ramt af zud, og 57,3% (97.500 hyrdefamilier) led under zud. Som en direkte følge af voldsomme snestorme døde 17 personer i alderen 18-89 af kulde, mens de vogtede deres dyr.

Ifølge de seneste tal fra april er 6,5 mio. husdyr omkommet på landsplan, hvilket har forårsaget et økonomisk tab (markedsværdi) på 360 mia. tg. [svarer til 1,6 mia. kr. med en kurs 100 tg. = 45 øre]. 90,7% af de omkomne dyr kom fra 11 aimag: Arkhangai, Övörkhangaï, Zavkhan, Dundgov, Gov-Altai, Khovd, Khövsgöl, Ömnögov, Uvs, Töv og Bayankhongor.

Pr. 13. april havde 8.711 hyrdefamilier mistet alle deres husdyr på grund af zud-katastrofen, mens 32.756 familier havde mistet over 50% af deres dyr. Man antager, at 1.400 hyrdefamilier er flyttet til byområder efter at have mistet alle deres husdyr. På grund af zud er antallet af personer med psykiske lidelser, andre følgesygdomme og pludselige dødsfald øget.

Ca. 69.600 hyrder har lånt 63,9 mia. tg. af bankerne. 2,1 mia. tg. af

den samlede gæld tilskrives hyrder, der har mistet alle deres husdyr eller kun har få dyr tilbage. Derfor arbejder bankerne på at lempe lånevilkårene, fritage lånerne for høje strafrenter og få dem til at tilbagebetale hovedstolen først.

For at afbøde virkningerne af vinterens ødelæggelser har regeringen ydet hjælp for 6,8 mia. tg. til hyrder, mens internationale organisationer, enkeltpersoner og firmaer m.v. har ydet hjælp til en værdi af 3,5 mia., i alt 10,3 mia. tg. [46,3 mio. kr.]. Dertil har udenlandske nødhjælpsorganisationer og -programmer leveret nødhjælp for 10,8 mia. tg. for at afbøde hyrdernes tab.

Ved et ekstraordinært kabinetsmøde den 16. april godkendte regeringen en samlet plan til at afhjælpe ødelæggelserne i husdyrsektoren grundet zud-katastrofen og en midlertidig lovgivning til genopretning af husdyrholdet hos de hyrder, der har mistet alle deres dyr.

The Mongol Messenger
16(981):3 – 23.04.10

Altanbulag Sum, Töv Aimag, 27.03.10.
Foto: Bulgan Njama

Forureningsfri hovedstad

Et program kaldet »Røgfrit Ulaanbaatar« vil snarest blive sat i værk. Statsminister S. Batbold blev den 3. marts introduceret for et udkast til et program, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe under ledelse af miljø- og turistminister L. Gansukh.

Forureningen i Ulaanbaatar skyldes flere faktorer som fx boligopvarmning med kul, trafik, støv og affald.

Programmet fokuserer på en omfattende udskiftning af primitive og ineffektive ovne, en nedsættelse af forureningen fra biler, iværksættelse af et genhusningsprogram, reduktion af den indenlandske migration og at gøre byen mere grøn. Man sigter mod at mindske luftforureningen med 30% i 2010-12 og 50% i 2013-16. Den samlede pris for planens gennemførelse er beregnet til 18,8 bio. tg. [84,5 mia. kr.].

Statsministeren udtalte, at »en indsats for at reducere luftforureningen i hovedstaden er en opgave, som alle mongoler skal være fælles om at løfte. Vi har talt om luftforureningen i mange år. Der har allerede være taget visse initiativer, uden at der er opnået konkrete resultater. Forureningen vokser dag for dag.« Han afsluttede med at sige, at det var nødvendigt at inddrage andre landes erfaringer og teknologi.

Ifølge statsministeren vil et mere detaljeret og gennemarbejdet program blive forelagt parlamentet i april.

The Mongol Messenger
09(974):2 – 05.03.10

DMS nyt

Ordinær generalforsamling 13. marts 2010

Referat

(1) Valg af dirigent

Mødet startede kl. 15.10.

Formanden foreslog på bestyrelsens vegne Kurt L. Frederiksen, som modtog valget og ledede generalforsamlingen. Dirigenten konstaterede, at mødet var lovligt indkaldt og beslutningsdygtigt. Der var 28 medlemmer tilstede.

(2) Formandens beretning

Formanden gav et kort referat af hans og bestyrelsens beretning for 2009, som er publiceret i Ger 71:23-27. Den gav anledning til en længere diskussion bl.a. af emner som:

Hvordan får DMS flere medlemmer? – et spørgsmål som flere gange har været til diskussion. Der blev foreslået at udlægge reklamefoldere hos rejsebureauer og hos konsulatets visumkontor. Nogle mente, at man skulle forsøge at inddrage de rejseledere, der tager grupper til Mongoliet. Der blev også henvist til Selskabets hjemmeside, hvor omkring 10 personer om året indmelder sig. Ofte fortæller de nye medlemmer, hvorfor de melder sig ind. Det blev diskuteret, om man kunne gøre mere for at komme på side 1, når der skrives Mongoliet på Google.

Et medlem spurgte, om man kunne skabe interesse for Selskabet blandt studerende. De universitetsansatte medlemmer af bestyrelsen oplyste, at dels er der ikke særlig undervisning i mongolsk sprog og kultur, dels rejser de studerende gerne til flere lande af gangen. De studerende har ikke råd til at blive medlem i mange forskellige lande-selskaber. Et medlem mente, at der måske kunne skabes interesse, hvis studerende havde mulighed for at komme i praktik eller på feltarbejde i Mongoliet.

Et medlem udtrykte sin store tilfredshed med den store alsidighed Selskabet har haft i sine foredrag samt gav stor ros til medlemsbladet Ger.

Formandens beretning blev godkendt af medlemmerne.

(3) Regnskab for 2009

Kassereren forelagde regnskabet for 2009 og påpegede årsagerne til underskuddet på 21.000 kr. Der var især tre forhold, som gjorde sig gældende:

(3.1) Med farver i Ger er trykkeudgifterne steget til det dobbelte. Der bliver trykt 250 eksemplarer 4 gange om året i 4 farver. Det er 1.000 blade om året, hvilket svarer til 33,62 kr. pr. blad eller 134,50 kr. om året pr. medlem. Redaktøren har undersøgt markedet og ikke fundet billigere alternativer.

(3.2) Udgiften til Internet blev i 2009 uforholdsmæssig stor, fordi udbyderen ikke fik taget sig sammen til at sende regning i 2008. Denne udgift vil fremover ligge på normalt ca. 6.000 kr.

(3.3) Bestyrelsen valgte i 2009 at støtte en bogudgivelse med 5.000 kr., en udgift der normalt ikke optræder i Selskabets regnskab.

Kassererens plan til at undgå underskud fremover er at hæve tilskuddet fra administrationskontoen fra 20.000 kr. årligt til 40.000 kr., især med henvisning til de dyrere trykkeudgifter, samt at hæve kontingentet, se pkt. (4).

Bestyrelsens projektregnskabsansvarlige, Leif F. Petersen, redegjorde for Selskabets forskellige bistandskonti, som er omtalt i Ger 71:27. Alle disse konti revideres af en statsautoriseret revisor.

Kassererens regnskab blev godkendt af medlemmerne.

(4) Fastsættelse af kontingent

Kassereren fremlagde bestyrelsens forslag til at hæve kontingentet med 25 kr. fra 2011. Således vil ordinært medlemskab stige fra 150 kr. til 175 kr. Husstandsmedlemskab vil stige fra 250 kr. til 275 kr. Firmamedlemskaber vil stige fra 500 kr. til 600 kr. Det vil give en merindkomst til selskabet på 4-5.000 kr. Forhøjelsen blev vedtaget.

(5) Valg af bestyrelsesmedlemmer

På valg var: Søren Haslund-Christensen, Jan Koed, Leif F. Petersen og Henrik Bo Thrane. De blev alle genvalgt.

Ikke på valg var: Anita Garbers, Rolf Gilberg, Lars Højer og Bulgan Njama.

(6) Valg af suppleanter

På valg var: Morten Axel Pedersen, som var villig til genvalg. Da der er 2

suppleantpladser, havde bestyrelsen også foreslået Ann Fenger Benwell, som ikke var tilstede, men havde bekræftet villighed til valg over for bestyrelsen. Begge suppleanter blev valgt.

(7) Valg af revisor

På valg var Britta Tvede Hansen, som ikke var tilstede, men som havde erklæret, at hun var villig til genvalg. Hun blev genvalgt.

(8) Indkomne forslag

(9) Eventuelt

(9.1) Studiestøtte: Leif F. Petersen gennemgik DMS' uddannelseslegat, som oprindeligt var en gave på 300.000 kr. fra *I. M. Dæhnfeldt Foundation*. Halvdelen af pengene er overført til Mongoliet. Se også Ger 71:26.

(9.2) Zud: Leif F. Petersen redegjorde for Selskabets initiativ til at hjælpe nødstedte nomader, der er blevet ramt på deres eksistensgrundlag grundet de ekstreme vejrforhold i vinteren 2009-10. Han takkede varmt alle de medlemmer, der allerede havde ageret på opfordringen i Ger 71 til at støtte. Læs om indsatsen i dette nummer af Ger.

(9.3) Konsulatet: Mongoliets konsul i Danmark Søren Haslund-Christensen fortalte om konsulatets virke. Især gav hans forklaring på, hvorfor Mongoliet valgte at lægge sin skandinaviske ambassade i Stockholm og ikke i København, en god forståelse. Det viser sig, at der i Sverige bor ca. 3.000 mongoler, mange indvandret fra Østeuropa.

Konsulatets arbejde er fokuseret på at styrke samarbejdet mellem de to lande især inden for forarbejdning af landbrugssprodukter. Det er hensigten, at Mongoliet skal eksportere bearbejdede varer, så indtægten bliver i Mongoliet og ikke tilflyder andre lande.

Kl. 16.45 erklærede dirigenten den ordinære generalforsamling for afsluttet. Kurt takkede medlemmerne for god opførsel, og formanden takkede dirigenten for god ledelse.

Efter generalforsamlingen skiftede scenen til den traditionsrige forårsfest. 37 medlemmer deltog i spisningen, heraf 6 unge mongoler på midlertidigt ophold i Danmark.

Rolf Gilberg

Kære venner af Mongoliet

Jeg er glad for at have fået denne mulighed for at sende en hilsen til medlemmerne af Dansk Mongolsk Selskab. Medlemsbladet Ger er et håndgribeligt bevis på de venskabelige forbindelser mellem Danmark og Mongoliet. Selskabets store indsats er kendt og respekteret i begge lande.

Jeg takker Selskabet og dets medlemmer og ønsker jer held og lykke.

Kongeriget Danmark er et af de vestlige, industrialiserede lande, som Mongoliet har et nært og hastigt stigende samarbejde med. Det blev blandt andet illustreret af HKH kronprins Frederiks tre besøg i Mongoliet i 1986, 1990 og 2008. Selv om de første officielle forbindelser etableredes i 1968, rækker venskabsbåndene og samarbejdet mellem mongoler og danskere endnu længere tilbage. Danskerne har kendskab til Mongoliet gennem de interessante bøger og fortællinger af forskeren Henning Haslund, som levede og rejste rundt i Mongoliet i begyndelsen af 1920'erne. Den mongolske Ambassade i Skandinavien glæder sig over, at hans søn, hr. Søren Haslund-Christensen, tidligere hofmarskal ved det kgl. danske hof, er honorær konsul for Mongoliet i Danmark og aktivt arbejder for at fremme venskabet og samarbejdet mellem de to folk og lande.

Mongoliets ambassade åbnedes i Stockholm sidste år for at fremme Mongoliets relationer og samarbejde med de skandinaviske lande.

Ambassadens dør står altid åben for jer, kære venner af Mongoliet.

Jeg inviterer jer til at komme med forslag og ideer til, hvordan vi kan udvikle det dansk-mongolske venskab og samarbejde.

Med de bedste ønsker

Dr. Baldan ENKHMANKH
Overordentlig og befuldmægtiget ambassadør for
Mongoliet til kongeriget Danmark

I midten af februar var ambassadør B. Enkhmandakh i Danmark for at aflevere sin akkreditiver til dronningen. Om lørdagen den 13. havde medlemmer af Selskabets bestyrelse lejlighed til at mødes med ambassadøren under uformelle former i Fuglebo 2, Frederiksberg. Fra venstre mod højre ses Søren-Haslund-Christensen, Bulgan Njama, Jan Koed, HE B. Enkhmandakh, Rolf Gilberg, Lars Højer og Leif F. Petersen.

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby